

Proiect realizat cu sprijinul Municipiului Baia Mare

Un proiect al Asociației
de Turism, Consultanță
și Implementarea
Proiectelor Europene
în parteneriat cu

Eroii

NR. 43 - iulie 2016

se distribuie gratuit

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

*Povești de dragoste
din rezistența
anticomunistă*

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

Eugenia Comănici și Gheorghe Hașu, doi ani de căsnicie care au învins o viață de infern

El, întors din Al Doilea Război Mondial, vroia să fie tâmplar și să aibă o familie. Ea, o fată de nici 18 ani, cu șapte ani mai mică decât el visa la un trai tihnit alături de el. Gheorghe Hașu și Eugenia Comănici s-au căsătorit în 2 februarie 1947. Căsnicia lor a durat doar doi ani. În februarie 1949, gospodăria familiei Hașu a fost percheziționată de Securitate, moment în care Gheorghe și fratele său Andrei și-au început viața de fugari. El a fost executat la 17 noiembrie 1957, la Jilava; Eugenia a crescut singură băiatul și fata, și nu s-a căsătorit niciodată.

Gheorghe și Eugenia Hașu, tineri miri, în 1947

„Dragă nevastă, nemaivăzându-te de mult, pe tine și pe copii, mi-e tare dor de voi. Și nu pot să vă văd. Totuși, Dumnezeu este cu toți și veghează toate... Este un bilet confiscat de Securitate în 1953, scris de Gheorghe Hașu pentru soția sa, Eugenia. El făcea parte din gruparea de rezistență din Munții Făgărașului de patru ani, ea creștea singură doi copii mici și era în permanent urmărită și bătută de Securitate, pentru a-și trăda soțul. Scrisoarea a ajuns la Eugenia după șase decenii, pe când ea avea 80 de ani. O viață de chin, în care i-a rămas însă fidelă celui căruia îi jurase iubire veșnică. Povestea lor e impresionantă prin forță, trăinicie și duiosie.

Gheorghe Hașu era un țăran înstărit din satul Pojorta, raionul Făgăraș. Rănit și decorat în al Doilea Război Mondial, bun tâmplar, vroia să-și întemeieze o familie: „După armată, Ghiță a umblat o iarnă cu sania prin sate, prin șezători, și, spre invidia atâtor fete, și-a ales de mireasă o fată de 16 ani, micuță, de-abia intrată în joc, veselă, atât de veselă că și uitase să plângă când căruța de nunta a dus-o la el acasă”, scria Ion Gavrilă Ogoranu în Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc.

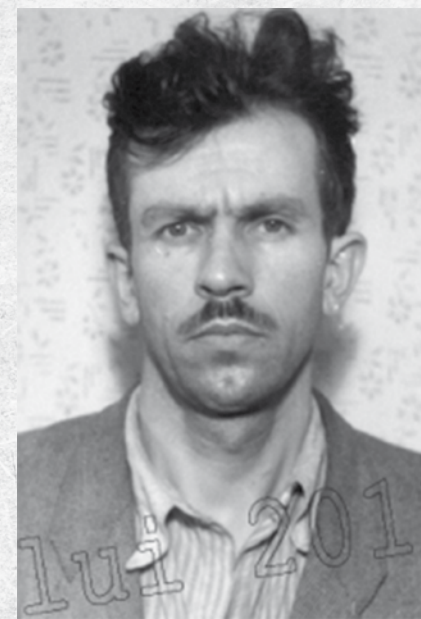
Eugenia Comănici și Gheorghe Hașu s-au căsătorit în 2 februarie 1947. El avea 25 de ani, iar ea nu făcuse 18. În iarna următoare, li s-a născut primul

copil. Căsătoria lor a durat doi ani, apoi a venit tăvălugul comunist. În februarie 1949, Securitatea le-a percheziționat casa, iar Gheorghe și fratele lui Andrei au fugit în munți. La câteva luni după fuga în munți, partizanii au fost condamnați în lipsă pentru „constituire în bandă cu scop terorist și crima de uneltire împotriva regimului”. În iulie 1951, pe casa familiei Hașu din Pojorta a fost afișată sentința de condamnare. Ca prim conducător al grupului de rezistență din Făgăraș, Andrei Hașu a fost condamnat la moarte și la confiscarea averii. Avea să fie ucis de Securitate un an mai târziu, în februarie 1952, trădat de un sătean care știa unde se ascunde.

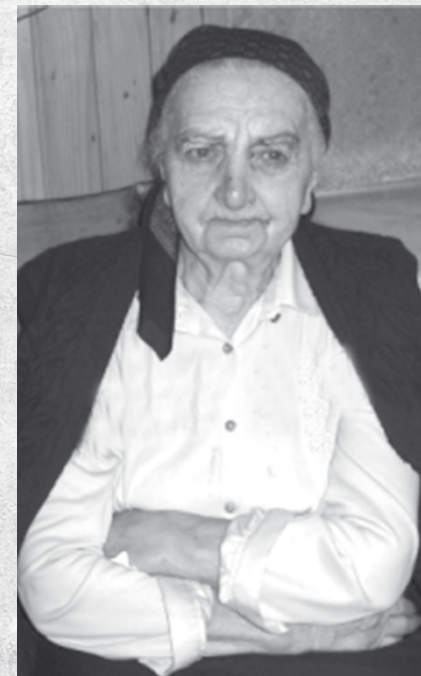

Gheorghe Hașu, tânăr fecior, înainte de război

Fratele lui, Gheorghe, a primit 25 de ani de muncă silnică. Calea întoarcerii din munți era închisă definitiv. Soția lui, Eugenia, este folosită de securitate pentru șantajarea lui Gheorghe și obligată să intenteze proces de divorț. Tânăra se întoarce în casa părinților unde naște al doilea copil. Gheorghe vine să-și vadă fiul, ignorând riscurile. „Era Duminică dimineața. Fetița se trezise și, așezată pe pieptul lui, îi închidea ochii cu mânuțele și îi poruncea: cuncă-te, tata, cuncă-te. Avea doi ani. Alături, mama își alăpta pruncul. Era atâta liniște în casă, în sat și parcă în lume. (...) Securistii s-au repezit la poarta încuiată și o dărâmară. În casă, Ghiță adună repede ceva haine cu el, își luă ranița și pușca, sări pe o fereastră în grădina unui vecin și se îndepărtă printre pomi. Tânăra nevastă acoperi patul unde dormise soțul, închise fereastra și ascuse la repezeală hainele rămase de la el; se ruga în gând, cu copilul în brațe. În grabă, uită acele câteva fire de floarea-reginei pe care soțul i le adusese de la munte, așezate într-un pahar pe fereastră. Acest lucru i-a pus pe securiști la bănuială și au făcut percheziție, găvind hainele ascuse și bocancii lui Ghiță. Un ofițer i-a aruncat copilul din brațe și a început s-o lovească: «Unde ai ascuns banditul, cățea?»” (Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc, vol. I).

Gheorghe Hașu, la arestare, în 1955

Eugenia Hașu, în 2012

Eugenia, împreună cu fratele adolescent și părinții au fost duși la Securitatea din Făgăraș. Au urmat zile și nopți de coșmar: „Tânăra nevastă a îngenuncheat înaintea lor: «Lăsați-mă să mă duc la copii. Credeți-mă, nu știu unde poate fi bărbatul meu. Sau aduceți-mi măcar copilul aici să-l alăptez, că altfel îmi moare». «Un pui de bandit mai puțin, poate să moară!» «Atunci omorâți-mă și pe mine, să se termine

„Deși am avut armă, nu am făcut uz de ea nici când aveam ocazia. Au fost situații când eram la cinci metri în spatele unor soldați, dar nu am tras, pentru că nu am vrut să fac crimă. Nu am tras niciodată primii într-o confruntare. Am folosit arma doar ca apărare, când n-am avut de ales. În toți anii, am tras de trei ori și nu am omorât pe nimeni”

(CNSAS – declarație din timpul procesului)

odată!»”. Zdrobiți de bătaie, au fost eliberați peste câteva zile; peste o vreme au fost luați iar, apoi din nou... Tatăl Eugeniei avea să fie trimis la Canal. Mama Eugeniei, ca și părinții fraților Hașu, a fost urmarită, bătută și anchetată periodic.

În vara anului 1955 a fost capturat și Gheorghe, prin trădare. A fost condamnat la moarte prin împușcare deși, la proces explică: „Deși am avut armă, nu am făcut uz de ea nici când aveam ocazia. Au fost situații când eram la cinci metri în spatele unor soldați, dar nu am tras, pentru că nu am vrut să fac crimă. Nu am tras niciodată primii într-o confruntare. Am folosit arma doar ca apărare, când n-am avut de ales. În toți anii, am tras de trei ori și nu am omorât pe nimeni” (CNSAS – declarație din timpul procesului).

A fost executat în 17 noiembrie 1957, la Jilava, alături de ceilalți partizani, după ce s-a rugat febril la Dumnezeu. Ultimele gânduri au fost pentru soția lui: „Spuneți-i să mă ierte. Și să crească copiii cum i-o ajută Dumnezeu”.

Soția lui a primit biletul trimis de Gheorghe după 60 de ani, a fost găsit în arhiva CNSAS în 2012. Ea avea 83 de ani și nu s-a mai căsătorit niciodată.

Ana și Ion Găvrilă, dragostea care a învins teama și represiunea comunistă

Dacă majoritatea poveștilor de dragoste din represiunea comunistă au fost frânte sub tăvălugul „ciumei roșii”, povestea lor a învins ura, teama și odiosul sistem de represiune comunistă: Ana și Ion Găvrilă.

Povestea vieții lui Ion Găvrilă și a Anei, cea care l-a ascuns timp de 21 de ani în propria casă și care i-a devenit soție, spusă de Coriolan Baci, președintele Fundației „Ion Găvrilă Ogoranu” pare deopotrivă scenariu de film și roman de dragoste: „A fost odată o tânără de 19 ani, în Galtiu, în anul 1940. Ea se numea Ana Mârza și făcuse școala în sat. Atunci a avut loc o primă lovitură dată României: s-au ciuntit granițele. Fenomenul a fost resimțit foarte dur de întreaga populație. România era într-o revoluție nemaipomenită. Marea Unire era un „punct astral” al națiunii române și după 22 de ani, în 1940, cad granițele. Din nord au sosit o mulțime de refugiați, care s-au adăpostit care pe unde. La Galtiu se adăpostește o familie, Săbăduș. În această familie Săbăduș, era un băiat de 20 de ani, Petru, în ultimul an de liceu, trebuia să înceapă cursurile în acea toamnă, însă, după Dictatul de la Viena, nu a mai putut, pentru că a fost nevoit să se refugieze.

La începutul toamnei, a cunoscut-o pe Ana. Apoi, familia s-a refugiat mai departe, în Făgăraș, și băiatul s-a înscris la o școală din Făgăraș. În ultimul an de liceu l-a întâlnit pe Ion Găvrilă. S-au împrietenit. După un an, Petru Săbăduș a terminat liceul și s-a dus student la Medicină la Cluj. După încă un an, a reluat relația cu Ana și s-au căsătorit. În 1943 și 1944 li s-au născut primii doi copii. Petru Săbăduș participă, ca student, la prima acțiune de rezistență anticomunistă în 1946, vestita Grevă de la Cluj, în care a fost implicat și Ion Găvrilă și Mitropolitul Valeriu Anania, cu numele de călugăr Bartolomeu. A fost, poate, ultima

Ana și Ion Găvrilă Ogoranu în curtea casei lor

manifestare semnificativă și cu oarecare succes împotriva comunismului din acea perioadă, după care regimul, care se întărea pe zi ce trece, nu a mai permis astfel de manifestări. După greva studențească, Petru Săbăduș este luat în „colimator” și, știind că este urmărit și în pericol de a fi arestat, încearcă să treacă în Iugoslavia în 1948. Este arestat la graniță, condamnat și închis la Gherla. În 1953, ieșind la plimbare în curtea închisorii, vede un om bătut care nu putea să se miște. Fiind medic, încercă să îl ajute. Medicul închisorii îl vede, îl lovește cu brutalitate, i se rupe splina, iar după două zile moare în infirmeria închisorii din Gherla. Avea 34 de ani. Ana rămâne singură în Galtiu cu cei doi copii și într-o noapte a anului 1955 îi bate cineva la ușă. Era Ion Găvrilă, care între timp, amenințat de arestare în 1948, refuză să se supună și

ridică un punct esențial al demnității prin organizarea Grupului Carpatin Făgărașan, prin care un număr de sub 20 de tineri se constituie într-un grup de rezistență, având susținerea a câteva sute de familii din zona Făgărașului. Acest grup de rezistență a stat în munții Făgăraș timp de 8 ani. Imens pentru acea perioadă de represiune extraordinară din anii comunismului în care 20 de oameni din care au rămas 11 să nu poată fi prinși deși erau trimise batalioane de securitate să scotocească fiecare milimetru de teren din sate și din munți.

În 1955, grupul nu reușește să se mai reunească și Găvrilă încearcă să găsească o soluție personală, ieșind spre Cluj pentru a găsi o variantă de a părăsi țara. Știa că era condamnat de două ori la moarte și că nu mai avea scăpare. Ana Săbăduș îl adăpostește, în

Grupul Ion Găvrilă Ogoranu

speranța că va găsi în timp un contact pentru a putea pleca.

Spre toamnă, află că ceilalți camarazi au fost arestați prin trădare. Li s-a întins o cursă care, în acele condiții, le-a fost fatală. Perspectiva de a ieși spre Grecia pe care le-au oferit-o niște agenți ai Securității i-a făcut să fie prinși, apoi condamnați și executați în anul 1957.

Acea femeie, văduvă cu doi copii, cu o brumă de pământ în Galtiu, se angajează să găzduiască un condamnat la moarte, știind că acest lucru ar putea să atragă cele mai grave represalii

pentru ea și pentru copiii ei. Pământul i-a fost luat la colectivizare.

Timp de 21 de ani, între 1955 și 1976, dă de mâncare unui om care stătea ascuns zi, noapte, despre care trebuia să nu știe nimeni, pe care îl numea Calu pentru că și copiii să nu scape cumva o vorbă despre un om, ci despre „un cal”. Zi de zi, noapte de noapte, cu frică, îl găzduiește pe acest om, la Galtiu.

În acest timp se mai întâmplă un eveniment grav. Casa în care locuiau este naționalizată, ei sunt evacuați și mutați într-o moară părăsită, pe care

Ana, la înmormântarea lui Ion Găvrilă Ogoranu. După două luni avea să se stingă și ea

trebuie să o reamenajeze, în care trebuie să găsească alte soluții de ascundere a lui Ion Găvrilă. O existență extrem de precară, amenințată de lipsuri mari, de perspectiva represiunii. Am cunoscut-o pe Ana Găvrilă și mi s-a părut mai extraordinară decât Ion Găvrilă. Totul a plecat de la credința ei adâncă că Dumnezeu, atunci când l-a luat pe primul ei bărbat, i-a trimis un alt bărbat în loc, lângă care să fie, cu care să se poată înțelege. La două luni după ce a murit Ion Găvrilă, a murit și Ana, pentru că nu mai avea rost în această lume”.

Maria Plop și fiica sa, Ioana, în arestul de la Pitești

Toma Arnăuțoiu și Maria Plop, dragoste în vremea rezistenței

Povestea de dragoste a celor doi partizani anticomuniști, Toma Arnăuțoiu și Maria Plop, a fost trăită în munți, sub teroarea comunistă a anilor '50. Securitatea le-a consemnat istoria în peste 20.000 de pagini. Fiica celor doi, Ioana Voicu Arnăuțoiu, le-a descoperit povestea și, prin ea, și-a descoperit trecutul, la peste 30 de ani de la moartea părinților.

„Noi, Cpt. Constantinescu Păun din MAI Pitești în virtutea drepturilor ce ne sunt acordate, dispunem depunerea în arest în interesul cercetărilor a numitei Plop Maria născută la... în comuna Prîsecani Raionul Iași fiul lui Grigore și Ioana de profesie muncitoare căsătorită cu... domiciliat în... Procedând la percheziția corporală a susnumitului am găsit asupra lui următoarele obiecte și valori: una

haină postav negru uzată, un cojocel cu mâneci lînă, un cojocel f. mînceci, un plovăr lînă mîncică, una cămașă bărbat, una pereche chiloți, una pereche mînuși lînă, două prosoape, una batistă, două trăistuțe, două fustișoare, două bluzițe, două cămășuțe, două perechi pantalonași lungi, una pereche mînuși, una pereche ciorapi lînă, una căciuliță lînă pentru copil, precum și una curea piele, un portofel

piele uzat, un fluer cu busolă, un pieptene, un fermoar, două oglinji mici”, consemnează procesul-verbal de la arestarea Mariei Plop.

Locotenentul Toma Arnăuțoiu, a fost executat la Jilava, în iulie 1959, în timp ce Maria Plop, a murit în închisoarea de la Miercurea Ciuc, trei ani mai târziu.

Toma Arnăuțoiu a fost liderul grupului de rezistență de la Nucșoara, numit și „Haiducii Muscelului”, format în 1949. Sublocotenent în timpul războiului, el a fost rănit în luptele din Ungaria, din decembrie 1946, iar un an mai târziu este avansat la gradul de locotenent. Împreună cu col. Gheorghe Arsenescu, organizează grupul de rezistență anti-comunistă de la Nucșoara, care avea, într-o primă fază, 16 membri. Timp de nouă ani, grupul de la Nucșoara a fost urmărit și filat, având loc confruntări directe cu Securitatea; unii membri au fost arestați, alții au fost uciși.

La 20 mai 1958, frații Arnăuțoiu ajungeau la casa lui Grigore Poinăreanu (fost coleg de școală cu Toma), pentru a-și lua proviziile de care aveau nevoie, însă Poinăreanu (care fusese șantajat de căpitanul Pleșiță) i-a adormit cu un tranchilizant pus în țuică. Cei doi au fost arestați imediat de Securitate.

Maria Plop a fost singura femeie,

membră a grupului de partizani, care a rezistat în munți de la înființarea lui, până în mai 1958, când frații Arnăuțoiu s-au predat. În cei nouă ani, a avut aceleași sarcini ca și bărbații din grup, remarcându-se, scria site-ul EroinedinNucșoara.ro, „prin abnegație, curaj, spirit de sacrificiu și reușind să supraviețuiască celor mai grele situații și condiții de trai”.

În mai 1956, Maria a născut-o pe fiica ei și a lui Toma, în ascunzătoarea de la Răpele cu brazi, iar când a fost arestată, fiica sa avea doi ani. După ce-a fost arestată, Maria a fost anchetată timp de un an la sediul Securității din Pitești, pentru ca ulterior să fie condamnată la muncă silnică pe viață; va muri la 31 ianuarie 1962, la penitenciarul din Miercurea-Ciuc, cauza decesului fiind insuficiență circulatorie și TBC pulmonar.

„Ioana Raluca Voicu Arnăuțoiu, fiica Mariei Plop și a căpitanului Toma Arnăuțoiu, născută în munți în 1956. La scurt timp după condamnarea

mamei sale, a fost luată și dusă într-un orfelinat din Câmpulung Muscel. A fost înfiată, purtând apoi numele de Raluca Voicu. După 1990, după un îndelungat demers judiciar a reușit să obțină dreptul a purta numele tatălui, devenind una dintre cercetătoarele asidue ale arhivei partizanilor din Muscel”. (Memorial Sighet)

„În luna mai 1956, am luat legătura cu Marina Chirca și Ana Simion și am luat diferite știri și informații în legătură cu nașterea unei femei, așteptând să nască Plop Maria. Am continuat să stăm în bordei și în ziua de 22 mai 1956 la orele 8.30, terorista Plop Maria a născut un copil de sex feminin care i-am (sic.) dat numele de Ioana-pe care l-am crescut. (...)”

se arată într-o notă a Securității, din 20 mai 1958.

Ioana Voicu Arnăuțoiu a văzut pentru prima dată chipul mamei sale în 1990, în dosarele de la CNSAS: o femeie slabă și obosită, fotografiată în închisoarea în care avea să și moară în urma chinurilor suportate. După ce a aflat istoria familiei ei, ea a decis să documenteze povestea grupului de rezistență de la Nucșoara și a publicat-o la 50 de ani de la înființarea sa.

„Când părinții mei au fost arestați, eu aveam doi ani. Nu am amintiri din perioada aceea. Documentele sunt o sursă foarte importantă de reconstituire a evenimentelor trăite de ei, a transformărilor care au schimbat viața unor oameni în anii '50. Desigur că, descoperindu-mi identitatea, am încercat să înțeleg ce a însemnat venirea comunismului pentru oamenii cei mai independenți sau destoinici din lumea în care au trăit părinții și bunicii mei; cum s-a polarizat și cum s-a schimbat această lume; ce i-a determinat pe unii să nu capituleze și să se jertfească în numele unei idei, ce i-a determinat pe cei care i-au ajutat pe cei care s-au ridicat împotriva sistemului”, povestea Ioana Voicu Arnăuțoiu, la lansarea lucrării sale dedicate grupării, în 2009.

Surse: Memorialul durerii Memorial Sighet

Gheorghe Pașca este una dintre cele mai importante figuri ale luptei anticomuniste armate din Maramureș și unul dintre partizanii care a rezistat cel mai mult în munți ■ Vânător excelent, invitat de un grof ungur la vânătoare, Pașca devine spaima Securității ■ Iar după moartea fratelui său, își folosește abilitățile de țințăș pentru doborârea dușmanilor ■ Deși în permanență vânat, Pașca trăiește în codri și o poveste romantică ■ Ioana Vlad, „momeala” trimisă de securiști pentru a-l prinde, îi devine soție ■ Primul copil, o fetiță, se naște chiar în grota în care era ascuns. ■ În urma unei prime trădări, Ioana Vlad, însărcinată și cu un copil este capturată ■ Pașca reușește însă să țină legătura cu soția sa și chiar să o ajute ■ În 1956, în urma unei trădări, moare însă și el. Preferă să se sinucidă decât să fie îngenunchiat.

In 1950, Securitatea, disperată că nu-l prindea pe fugar, a încercat să afle măcar cine dintre săteni îi ajută. În rețeaua de săteni era și Ioana Vlad, care a fost supusă unui interogatoriu crâncen pentru a spune ce fel de relație avea cu Gheorghe Pașca. Femeia a recunoscut că, la insistențele soției lui Pașca, i-a dus de câteva ori alimente. Atunci Securitatea i-a propus să mai aibă o întâlnire cu Pașca, de această dată una supravegheată. În studiul lui Radu Hriniuc, Ioana Pașca povestește că: „Am venit acasă și n-am zis nimica. Am mâncat, am șezut un pic, am ieșit afară și m-am dus. Și bună dusă am fost trei ani de zile. Era iarnă. Mă gândeam ce să fac, unde să mă duc, n-am auzit numai câinii bătând. Cam la un kilometru de stat, m-am trezit singură. Am văzut o umbră coborând dealul: era Pașca. De spaimă, era să cad. Zice te-o mânat după mine. Zic: nu. Pașca zice: Știu eu, da înapoi nu te mai duci, vii cu mine. Și m-am dus cu el, am stat trei ani de zile și am făcut doi copii”.

„O venit în buncăr și o zis să mă duc cu el că o să încerce să mă scoată din încercuire. Eu n-am vrut, eram cu un copil mic în brațe și groasă în șase luni. I-am spus să scape dacă poate și să se ducă, că eu mă predau. O ieșit din nou, o aruncat o grenadă și o reușit să iasă din încercuire, fugind pe vale, peste copaci. M-a strigat să vin după el, dar nu mai aveam ce face. Securitatea era lângă mine”.

Ioana Vlad

Ioana Vlad spune că cei doi trăiau într-un buncăr, în Măgura Telciului. Aveau masă, pat, sobă, blide și nu duceau lipsă de nimic. Gheorghe împușca misteți, capre și aducea lapte și brânză de la stână. Din când în când, se simțea supravegheat de securitate, dar îi spunea Ioanei să nu-i fie frică. În 1952, Ioana Vlad a născut o fetiță, acolo în pădure, pe care a numit-o tot Ioana.

Între timp, împotriva celor care îl ajutau pe fugar se pornise o adevărată ofensivă. Dărie Vlad povestise în studiul Andrei Dobeș că: „și pe noi ne-o supravegheat că am fost aproape. Și ne duceau acolo

și ne băteau că nu l-am văzut pe Pașca. Să mergem după el, să le arătăm unde e. Pe tata l-o bătut până ce o murit. I-a dat lapte la o copilă de-a lui Pașca. L-au bătut acolo în câmp, căci a fost aproape de buncărul lui cu casa. Și au mai știut ei, că nu a putut trăi copila aceea numai cu apă. I-au dat atâta bătaie până ce a căzut acolo. Nu a trăit mult după aceea. Nicio lună. Avea 62 de ani”.

Apoi, Ioana rămâne din nou însărcinată. În aceste condiții, Pașca e mai prudent. Evită să se expună în zonele circulate, dar, cu toate acestea, peste câteva luni, prin trădare, este descoperit de securitate.

Ioana povestește cum a decurs scena: „Gheorghe iese în fața buncărului și îl vede pe Ionu Hatcului (Nebunu) ascuns după un lemn. L-o prins pe Hatcu și o început să-l bată strigând: De ce nu mă lăsați în pace? Ce cauți aici târâtură? Ce vrei de la mine? L-a snopit de Hâtcu în bătaie și i-o dat drumul și o strigat după el ca nu care cumva să-l vândă, că-l împușcă. În noaptea aceea ne-am mutat în pădurea Bitigilor. După o săptămână, Gheorghe s-o întors la buncăr să vadă dacă a fost cineva pe acolo. Totul era așa cum am lăsat. Gheorghe s-a gândit că l-o înfricat pe Hâtcu și n-a părât la Securitate, dar s-a înșelat. Ne-am întors amândoi la buncăr și am mai

„Am văzut o umbră coborând dealul: era Pașca. De spaimă, era să cad. Zice te-o mânat după mine. Zic: nu. Pașca zice: Știu eu, da înapoi nu te mai duci, vii cu mine. Și m-am dus cu el, am stat trei ani de zile și am făcut doi copii”.

Ioana Vlad

Gheorghe Pașca și Ioana Vlad, idila din buncăr

stat o săptămână. Într-o dimineață îmi spune Gheorghe că o visat rău noaptea și crede că-s pă urmele lui Securității. A doua zi, în zori, auzim focuri de armă deasupra noastră. Eu am vrut să ies afară, da Pașca mi-o zis: Nu mergi nicăieri, până trăiesc eu, eu mă duc! O ieșit și o aruncat o grenadă, ținând foc cu armata până la ora nouă. O venit în buncăr și o zis să mă duc cu el că o să încerce să mă scoată din încercuire.

Eu n-am vrut, eram cu un copil mic în brațe și groasă în șase luni. I-am spus să scape dacă poate și să se ducă, că eu mă predau. O ieșit din nou, o aruncat o grenadă și o reușit să iasă din încercuire, fugind pe vale, peste copaci. M-a strigat să vin după el, dar nu mai aveam ce face. Securitatea era lângă mine. M-am predat și au început să mă întrebe de unde aveam mâncare, cine ne aprovizionă, și eu n-am știut să-i spun, asta-i adevărul - Pașca nu mi-a vrut a spune, ca în

caz că m-or prinde să nu mă chinuiască. Împreună cu securiștii erau doi oameni de la noi care probabil le-o fi arătat drumul. Toată armata câtă era acolo a rămas lângă buncăr, pe mine m-au trimis în sat cu doi securiști și doi sălișteni.

Am coborât Ștefănița și pe Șetref și ne-am băgat într-o colibă că începuse ploaia. Pașca o venit după noi, încercând să mă salveze, dar din cauza ploii foarte dese m-o pierdut. O venit până aproape de sat, pe Văpățana și s-o uitat după noi să ne prindă din urmă. Noi am coborât pe Gruiu Buciumilor și ne-am oprit la un canton unde am dormit în noaptea aceea”.

După capturarea Ioanei Vlad de către Securitate și eliberarea ei, Gheorghe Pașca continuă să-și vadă familia și chiar s-o întrețină, din pribegie.

Odată cu capturarea Ioanei, Gheorghe Pașca a rămas din nou singur. După Gheorghe Vlad și fratele său Dumitru, mai pierduse un om drag și se trezise din nou singur, între fiare sălbatice.

Între timp, Ioana a fost supusă unor interogatorii interminabile. Deși era însărcinată în 6 luni, este trimisă după gratii. Al doilea copil se naște la infirmeria penitenciarului din Satu Mare, în 23 august 1953. După patru luni de detenție, și ea și copilul se întorc acasă, speriați, terorizați și fără niciun punct de sprijin.

În curând însă, Gheorghe ia legătura cu soția sa și continuă să o viziteze de câte ori are ocazia. Noaptea, Pașca venea acasă și le aducea mâncare, vedea copiii și pleca din nou în pădure. Deși fugar și vânat de securitate, doi ani de zile, Gheorghe și-a întreținut familia din pribegie, riscându-și viața de fiecare dată.

În 1955 însă, din cauza unor concentrări de trupe mari în zonă, Pașca înțelege că s-a strâns lațul și își rarește vizitele acasă. În iarna anului 1956, după 10 ani de pribegie, Pașca este din nou descoperit de Securitate, în urma trădării unui tânăr pe care îl luase sub aripa lui. Neputând scăpa, haiducul din Săliștea de Sus preferă moartea în locul înge-nuncherii. Se sinucide, preferând să moară demn. Se spune că trupul lui Pașca a fost legat de o sanie și așa a fost dus la Năsăud. Acolo a fost depus în curtea primăriei, cu lozinca: „Cine face ca el, ca el pățește”.

Gogu Puiu este una din figurile proeminente ale mișcării de rezistență din Dobrogea. După ce s-a întors în țară în 1947 cu un pașaport fals (fapt pentru care a fost închis un an, la închisoarea Văcărești), el a început să lucreze cu grupările anticomuniste din Dobrogea pentru a organiza o lovitură armată împotriva comuniștilor.

Gogu și Olimpia Puiu, poveste de dragoste printre grenade și gloanțe

Planurile nu vor mai fi duse la bun sfârșit, el murind în urma unui atac surpriză al securiștilor, într-o casă din comuna Cobadin – locul unde trebuiau să se întâlnească liderii mișcărilor din Dobrogea. În momentul în care a detonat grenada, Olimpia Puiu era însărcinată în luna a patra, iar în decembrie, același an, ea o naște în pușcărie pe Zoe. Copila stă alături de mama ei timp de 1 an și 4 luni până ce aceasta se eliberează, după ce a făcut cei 5 ani de temniță. Olimpia a murit în 1956, la 2 ani după eliberare.

Gogu Puiu a fost un personaj important în comunitatea de aromâni din Dobrogea. În 1926, când avea 8 ani, a plecat împreună cu familia sa din localitatea Gramaticova din Grecia, fiindcă nu au acceptat grecizarea și au ajuns în Caliacra în Cadrilater, unde au stat până în 1941, când Cadrilaterul a fost cedat Bulgariei. Din acel an, familia sa s-a stabilit în comuna Mihail Kogălniceanu, județul Constanța. Pleacă din țară și se întoarce cu un pașaport fals în 1947. Este încarcerat la Văcărești de unde se pare că evadează peste un an, alăturându-se grupurilor armate de partizani din Dobrogea de Nord. Din mărturiile celor care l-au cunoscut, aflăm că Gogu Puiu era un personaj carismatic și foarte bine antrenat pentru conducerea luptei în clandestinitate. A organizat oamenii

în grupuri foarte mici, astfel încât dacă unul ar fi fost prins de securitate, să nu poată să-și trădeze sub tortură camarazii.

Se îndrăgostește de Olimpia, cu care a vrut să se cunune. Olimpia rămase însărcinată. Educația creștină primită în familie de Gogu Puiu îl obliga să nu lase să se nască un copil în afara unei căsătorii binecuvântate în Biserică și se hotărăște să se deplaseze în satul Cobadin, aflat la 18 km distanță de Constanța, la prietenul său Gheorghe Filiiu, unde îl cheamă pe preotul Mihăilescu, căruia îi cere să officieze slujba religioasă de cununie, nu înainte însă de a ajunge în Cobadin și sora lui, Maria.

Din mărturiile celor care l-au cunoscut, aflăm că Gogu Puiu era un personaj carismatic și foarte bine antrenat pentru conducerea luptei în clandestinitate. A organizat oamenii în grupuri foarte mici, astfel încât dacă unul ar fi fost prins de securitate, să nu poată să-și trădeze sub tortură camarazii.

Pentru aceasta, au trimis oameni care s-o anunțe să vină, dar la Cobadin nu s-au mai întors nici oamenii trimiși și nu a ajuns nici Maria. Gogu Puiu a plecat singur în comuna M. Kogălniceanu, dar aici fratele soției sale, Constantin Puiu, mama, sora și fratele său mai mic fuseseră ridicați de securitate. În ziua de 19 iulie 1948, Gogu intră în casa lui Filiiu, intenționând să plece în toiu noapții, deoarece deja își încălcaseră principiile de siguranță: să nu stea mai mult de 2 zile în același loc. Securitatea a aflat unde este și a trimis trupe în Cobadin și a înconjurat casa lui Gheorghe Filiiu.

A început un adevărat război între trupele de securitate pe de-o parte, iar de cealaltă parte un singur om: Gogu Puiu.

Acesta a tras din mai multe locuri ale casei, cu intenția de a crea impresia securiștilor că au de-a face cu mai mulți luptători. După relatările unui martor ocular, Petre Dică, Gogu a împușcat

circa 14 securiști, iar la un moment dat când a considerat că s-a creat o breșă pentru a putea ieși din casă, a sărit pe fereastră, spunându-i Olivie: „Dacă va fi băiat să-l botezi Hristu, iar dacă va fi fată, s-o botezi Zoe.”

O dată ajuns afară, a continuat să tragă, dar din nefericire a fost rănit la un picior și tot atunci a constatat că și-a terminat muniția. I-a rămas doar o grenadă pe care o păstra pentru el și într-adevăr a detonat-o, producând un incendiu într-o șură de paie în dreptul căreia se afla.

Așa se pare că și-a găsit sfârșitul acest erou de legendă. Olimpia Puiu, însărcinată în luna a patra, a fost prinsă de securitate și încarcerată. După arestare, este dusă pentru pentru identificarea cadavrului, numai că aici descoperă (după propria ei mărturie) un corp complet carbonizat din care nu se putea distinge vreo trăsătură. Este momentul când ea refuză să

Casa din Cobadin în care se afla Gogu Puiu în noaptea în care a fost încercuit de Securitate

recunoască moartea lui Gogu Puiu. Olimpia este încarcerată, condamnată la 5 ani închisoare și naște în decembrie 1949, o fată pe care o botează Zoe. Copila stă alături de mama ei timp de 1 an și 4 luni, până ce aceasta se eliberează după ce a ispășit 5 ani de temniță. Olimpia a murit în 1956, la 2 ani după eliberare și nu au rămas multe mărturii de la ea.

Traian Trifan cu cele două fetițe

În 1948 deținuții sunt readuși la Aiud, iar regimul devine tot mai dur; dacă nu sunt anchetați sau pedepsiți, majoritatea sunt supuși la munci, în fabrica închisorii. Li se cere să se reducă mergând pe front, de fapt, un truc pentru uciera lor. Traian Trifan ia cuvântul și îi determină pe toți să-l urmeze, arătând că nu are nimic de reeducate și că: „Robul este mort cu voința.”

Traian Trifan s-a născut la 3 noiembrie 1899, în Lancrămul lui Blaga, jud. Alba, pășind în viața pământească dintr-un veac în altul. Școala a urmat-o la Liceul evanghelic nemțesc din Sebeș; din clasa a IV-a de liceu face câte un an la Liceele ungurești de stat din Sibiu și Blaj, un an la Liceul românesc Șaguna din Brașov; orașul fiind ocupat în timpul războiului, își încheie studiile și-și ia diploma la Blaj, în 1916. În vara lui 1917 este recrutat în armata austro-ungară și trimis pe front în Albania, unde e telefonist (cunoștea 3 limbi). Se îmbolnăvește de malarie, e internat în Slovacia, apoi la Viena; e retrimis pe front în Muntenegru, cand războiul se termină.

Cu peripeții revine în țară; participă la Adunarea de la Alba Iulia și-și vede patria întregită. Absolvă Școala militară de artilerie din București; e avansat sublocotent. Se înscrie la Facultatea de drept din Cluj, e vicepreședinte al Centrului Studențesc, participând activ la frământările studențești. Își ia doctoratul în drept și face practică

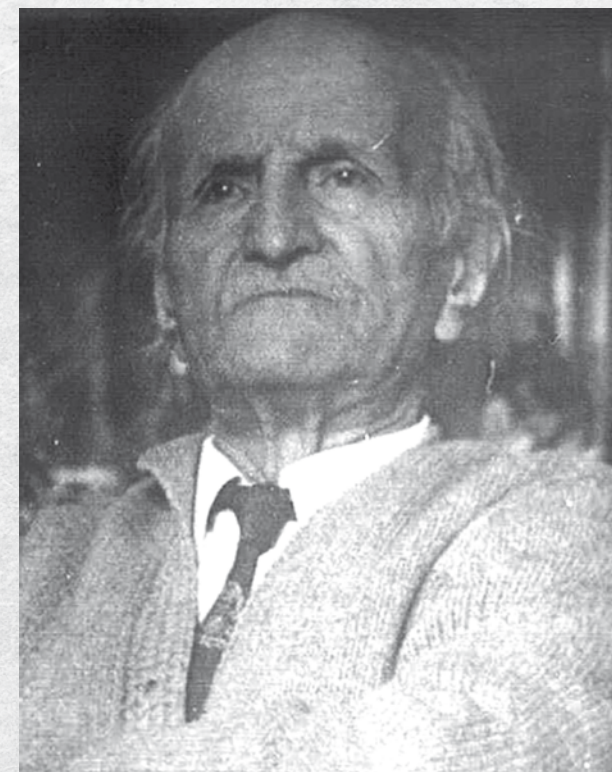
în avocatură la Sibiu, Sebeș și Satu Mare, fiind ultimul avocat din Brașov care a dat examen de cenzură, în 1926 (după 8 ani de studii și praxă). În 1927 deschide un birou de avocatură la Brașov și o cunaște pe Elena Scholtz cu care se căsătorește în 1933 și au două fete: Ileana și Maria. În 1941 e însă arestat și începe un periplu de peste două decenii în închisorile comuniste. Avera lor e confiscată, iar soția și cele două fete încep un trai de coșmar și privațiuni. Sunt alungate, hăituite și își duc traiul cu greu cu ajutorul unei mașini de cusut.

Înainte de instaurarea regimului comunist, trimite telegrame soției și diferite cruciulițe confecționate în os, la Aiud și candelă fetelor sale. Apoi nu mai poate avea nicio legătură cu soția lui, dar Elena îl așteaptă, deși nu știe dacă trăiește sau nu. Avea să se întoarcă doar peste 21 de ani.

După închisoare și-a reîntregit familia (soția cu fetițele lui fuseseră izgonite din loc în loc). A trăit în mare smerenie, lăsându-le moștenire concepția sa de viațuire după un program creștinesc în lucrarea Mărturisesc, adevărat curs de teologie.

Traian și Elena Trifan, „dragostea toate le rabdă”

El, un avocat înstărit, ea, o copil[cu codițe. El, arestat și condamnat la închisoare, executând un periplu de peste două decenii în închisorile comuniste, ea, așteptându-l 22 de ani, fără să știe dacă măcar mai trăiește. O poveste de dragoste ca-n filme: Traian Trifan și Elena Scholtz.

S-a săvârșit din viața aceasta în 12 aprilie 1990: „Smerit trăitor în Cel ce este Calea, Adevărul și Viața și-a adăugat sufletul la temelă neamului românesc, fiind călăuză și îndemn pentru cei rămași.” (Constantin Pascu).

Iulian Bălan: „În întunericul nepătruns al bisericii plângea ore întregi... Noi îl auzeam și ieșeam fără să-i tulburăm rugăciunea. Nu făcea prozeliti. Cei ce-l iubeau și-l stimau erau pe picioarele lor... Legătura dintre ei era Iisus Hristos și nu era alt stâlp de susținere.”

Marin Naidim: „Când ieșeam de la lucru din vie îl vedeam pe d-l Trifan tot timpul citind din Filocalie. Uneori sta cu ochii închiși, de nu-ți puteai da seama dacă a ațipit, dacă meditează sau dacă nu cumva se roagă. Impunea prin răbdare și înțelepciune; gândea profund. A rezistat tuturor încercărilor sorții prin credința tare în Dumnezeu. Rămâne în memoria noastră exemplu de Avva și de erou.”

Sandu (monah Atanasie) Ștefănescu: „Cred că Bădia Trifan și Bădia Marian trăiau rugăciunea inimii, coborând pe Hristos în inimile lor. Lumina de pe fața lor, blândețea, răbdarea,

suportarea suferinței, frigul, foamea, lovirile de tot felul erau tot atâtea momente de bucurie pentru ei.”

„Dintre toți aceia pe care i-am cunoscut în timpul îndelungatei detenții (22 de ani), îndrăznesc să spun că poate niciunul nu și-a asumat suferința și condiția de a fi discreditat ca om, fără însă a renunța la demnitatea de mărturisitor al adevărului, așa cum și-a asumat-o acest bărbat pe care îndrăznesc să-l numesc erou al demnității creștine românești, în veacul al XX-lea.” (Virgil Maxim)

Comportamentul său în Săptămâna Patimilor îl descrie Dumitru Bordeianu: „Era retras într-un colț și plângea continuu, privind cu ochii spiritului și simțind cu inima suferințele Fiului lui Dumnezeu răstignit pe Cruce, pe Golgota.”

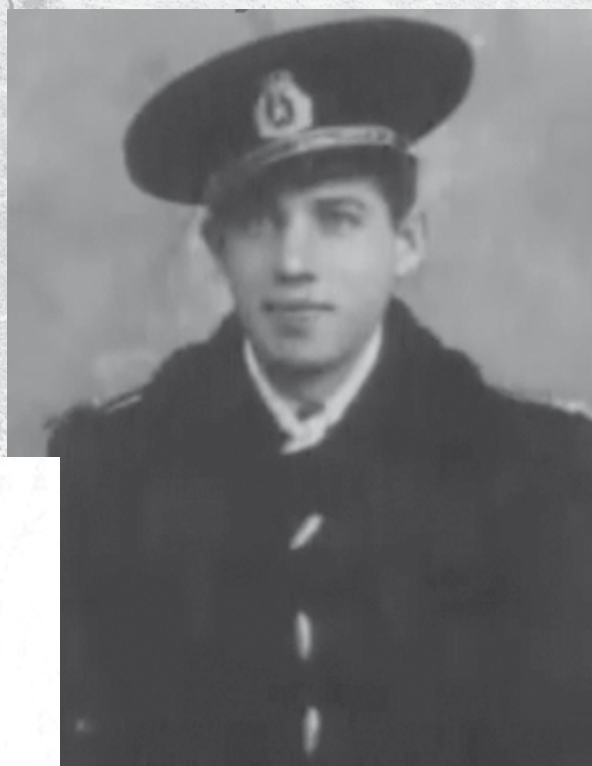

Maria și Constantin Cenușă, epopeea amarului

Povestea Mariei Cenușă, una dintre primele femei din rezistența anticomunistă este uluitoare. Pentru că a „îndrăznit” să-și urmeze soțul în lupta anticomunistă, Maria a fost condamnată la 15 ani grei de închisoare. Oricât au bătut-o securiștii să-și trădeze soțul, a refuzat. A născut în închisoare, a trăit o viață de amar, așa cum arăta în memoriile sale, dar nu a făcut niciun compromis.

Mărioara Cenușă

Maria Cenușă este, alături de Elisabeta Rizea și Lucreția Jurj, un simbol al sacrificiului femeilor românce care au înțeles, renunțând la propria libertate, să se alătore luptei de rezistență în care erau angrenați soții lor. Toate cele trei doamne ale rezistenței în munți, femei simple de la țară, au înțeles să devină părtașele unui delict „național”, nu doar pentru a fi alături de soții lor, față de care aveau datoria morală să îi sprijine și „la bine și la rău”, ci și pentru că au înțeles să sprijine și lupta pentru supraviețuire a celorlalți partizani din munți. Toate cele trei eroine au fost găzduite, rând pe rând, de sinistra închisoare de la Oradea. Soarta celor trei consorți, Constantin Cenușă, Gheorghe Tănase Rizea, respectiv Mihai Jurj a fost una cumplită.

Constantin Cenușă, unul din liderii rezistenței din Munții Bucovinei, care a petrecut aproape opt ani prin păduri, a fost închis timp de 12 ani, iar la câteva zile de la eliberarea sa, în ianuarie 1964, s-a sinucis. Acest lucru este însă contestat de prietenii săi, care consideră că totul a fost o înscenare sinistrală a Securității. Patimile Mărioarei Cenușă din Putna au început, în martie 1944, când nordul Bucovinei a fost invadat de Armata Roșie, iar sate întregi au luat calea pribegiei, refugiindu-se în munții. Din acel moment, casa și

întreaga avuție a familiei Cenușă a fost transformată în scrum, iar cei doi soți au ajuns să lucreze, în cursul anului 1945, ca slugi în București. Tratați neomenește, s-au întors prin noiembrie '45 în „munții lor”, unde și-au făcut o groapă, acoperită cu bârne, trasă în lut. Încercuți de trupele de Securitate, au reușit să scape, însă, femeia, însărcinată în luna a patra, a decis să coboare în sat. La scurt timp a fost arestată și bătută până în luna a șaptea, pusă să se dezbrace pe un ger cumplit și ținută goală în podul Miliției din Rădăuți, împreună cu mai mulți bărbați arestați. La o lună de la naștere, supliciile se repetă cu o intensitate tot mai mare. „Mă leagă de mâini cu o curea și pun o ladă de campanie în mijlocul ușii și mă suie pe ladă. Un ofițer din echipa fulger mă anină în piron și scoate lada de sub picioare și rămân spânzurată acolo”, povestește Mărioara Cenușă.

Următorii cinci ani, până ce soțul său s-a predat, au fost ani de chinuri cumplite, în care Mărioara era arestată la doar câteva săptămâni de la eliberare,

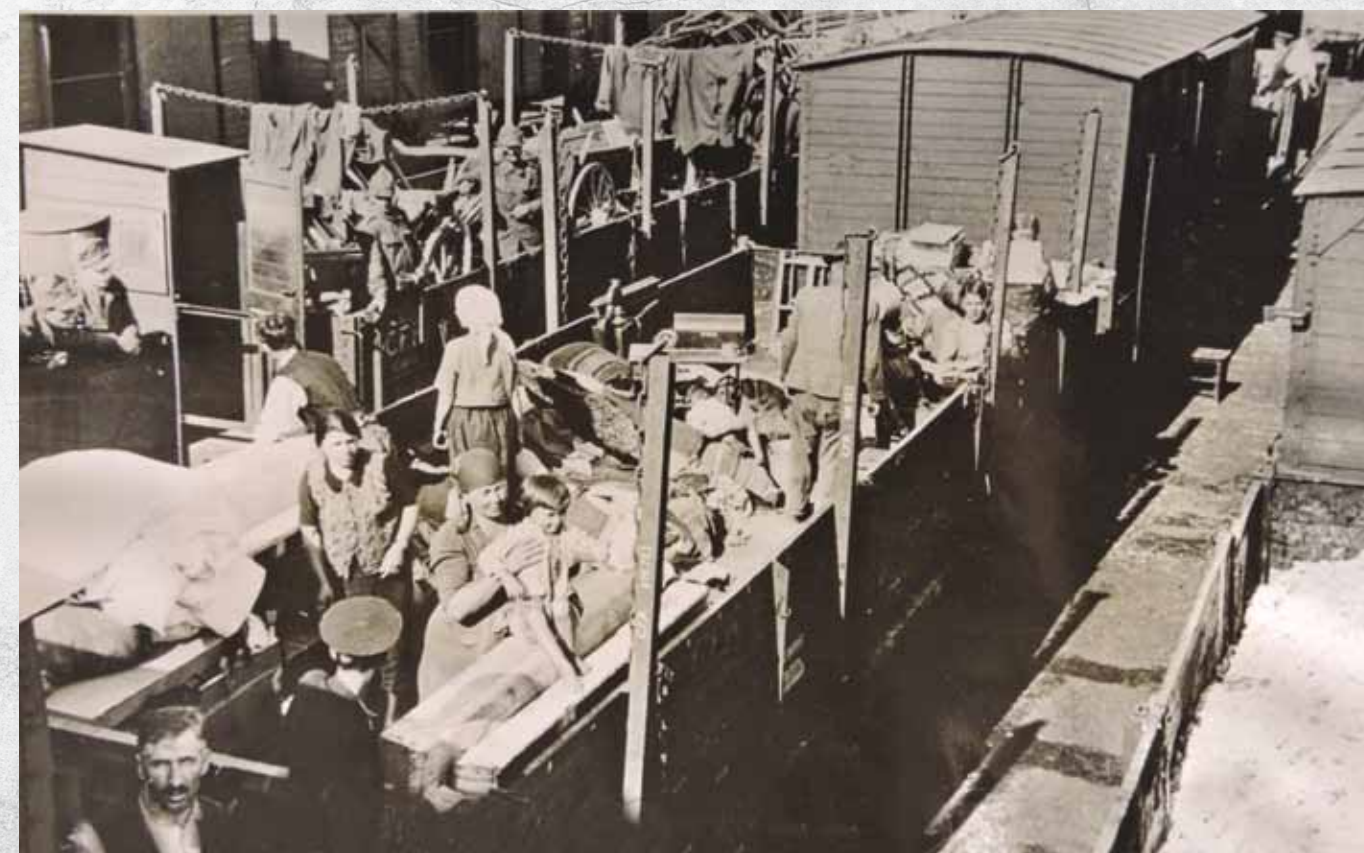
iar anchetată și maltratată pentru a spune unde se ascunde Constantin. Din păcate, devotamentul ei nu a însemnat nimic pentru bărbatul plecat în munți, care și-a găsit alinarea, în această singurătate, în brațele altei femei. Momentul predării organelor de Securitate este relatat cu multă demnitate de martira rănită sufletește de cel pentru care a suferit cu stoicism, în timp ce el nu a primit nicio palmă din partea autorităților, fiind fugar.

„La un moment dat, mă cheamă pe mine, eu care mă băteam cu moartea de supărare că n-am să-l mai văd niciodată. Dar soțul meu zice: «D-le colonel, totuși este ultima mea dorință să-mi aduceți drăguța aici.» Dl. colonel zice: «Nu se poate. Noi o știm de soție legitimă pe Mărioara. Am chinuit-o ca pe Hristos...». ... Când intră târfa într-atâția domni mari... încep a se cuprinde unul pe altul. Se strâng în brațe egal cât el pe dânsa, cât ea pe el. Încep a se pupa. Gândeam că se înecă. Se tot pupau amândoi. Plâng așa înceștați și se tot pupă. Organele de resort au amuțit toți.

Unul nu scotea un cuvânt. Zice boul meu: «Când îi avea mai mult lapte, să dai și la copiii mei.» Eu am zis: «Dacă vor ajunge copiii mei să-i hrănească curvele, îi omor eu!» Dar porcul zice: «Mămică, ce ești așa a dracului?» ... Se iau la braț și ies. Se duce cu dânsul la mașină și se tot pupă. Eu am rămas ca o vită, cu copilul în brațe”, își amintește momentul plin de umilință al despărțirii de soțul pentru care și-ar fi dat viața, Mărioara Cenușă.

Pentru simplul fapt că a fost soția unei persoane care s-a sustras anchetelor, cu care nu a mai intrat în contact, în toți acești ani de pribegie, deși Constantin declara fals că, dacă Mărioara nu l-ar fi alimentat, el s-ar fi predat mai curând, aceasta a primit o condamnare de 15 ani, redusă la 10 ani. A trecut prin închisorile de la Iași, Mîslea, Văcărești, Miercurea Ciuc și Arad, iar pe data de 31 octombrie 1962 a fost transferată la Penitenciarul Oradea, de unde a fost eliberată în ziua de 19 septembrie 1963.

Sursa: <http://www.memoriarezistentei.ro>

Refugiul civililor români din Nordul Bucovinei ocupat de Armata Roșie

Basm

A fost odată în basm, în baladă,
o fata mică de cer și zapadă . . .
și-un tată trudit, un biet tată
cu umbre în ladă,
cu tâmpla de cântec brumată.
Au fost odată un tată și-o fată,
și fata scria cu litere mari, încete . . .
iar tata venea seara-n buzunar
cu portocale și comete
și le răsturna pe abecedar
sau le-ncurca printre caiete.
A fost o fată cu slove domoale –
și-un tată cu stele și portocale.
A fost odată . . . a fost odată . . .
Fetița a rămas departe-n povești,
cu mâini de icoana curată,
cu ochii ei prea mari, prea cerești ;
iar tata a murit de-atunci, nu o dată
de-o sută, de-o mie de ori ;
de-o mie de ori a fost tras pe roată,
spânzurat de o mie de sfori . . .
De-o mie de ori pus pe cruce,
de-o mie de ori perpelit în dogori,
de-o mie de ori . . . de-o mie de ori . . .
Fata cu obraji de petală
de mult nu se mai duce la școală,
dar seara, când ploua mărunț
și frunza tremura goală,
din fundul temniței, crunt,
din moartea lui fără fund,

strigoiul tatii se scoală.
Din adânc, de sub bezna grozavă,
din smoala, din lună,
peste munți și păduri de otravă,
peste cetății și genuni,
strigoiul tatii se scoală-n minuni
și se-ntoarce cu urme de sânge
din lava-i străfartă
pe ulița moartă.
Și-ntreabă și plânge,
din poartă în poartă,
din ușă în ușă
și din cenușă în cenușă:
-Unde-i fetița de-atunci?
-Unde-i tăticul de-atunci?
Și-ntrebarea cumplită
se face muget de stânci
și catapeteasmă trăznită
și cutremur și dinamită.

-Sparge-te, lacăte !
-Zidule, pleacă-te !
-Temniță, crapă-te !
acolo, departe-n povești,
o fată mică de școală
cu obrazul lipit de ferești,
cu ochii ei prea mari, prea cerești
așteaptă o stea și-o portocală
și se roagă să plece puhoiul,
să vină acasă strigoiul.

Poveste

Am avut un copil și-o nevastă
Acum o sută, o mie de ani.
Auziți păianjeni ? Auziți șobolani ?
Am avut un copil și-o nevastă.
Când a fost fericirea aceea
cu chipuri pământeste diafane ?
Înecuri, sfârșituri de lumi, uragane,
mi-au smuls din viață odrasla, femeia.
Au trecut o sută, cinci sute de ani,
s-au rupt munții și-au crescut bozii.
Rareori ca dinamita fac explozii,
amintirile ascunse prin bolovani.
Și în tăcerea lor scurt detunată
un chip îmi zâmbește și coase.

Din pat, două mâini mici, somnoroase,
întinse, parcă mă fulgeră : „ – Tată ! ”
Aicea nu-mi spune nimeni pe nume,
Trec sutele de ani la-ntâmplare.
Aicea sunt : mă~ la, un oarecare,
apoi cad iarăși în bezne postume.
Dar ce-i ? S-a rupt cerul ? E mort Dumnezeu ?
Și suntem numai trei din toate ?
Viața-i de scrum și am rămas în cetate
doar noi: veșnicia, celula și eu !...
De-aș zări măcar o frântură de stea !
Ce fiară-i veșnicia, ce fiară !
I-aș cere să-mi dea un capăt de sfoară
și de milenii să mă spânzur cu ea.